

Salisbury, Martin & Styles, Morag: *Children's Picturebooks: The Art of Visual Storytelling*. London: Laurence King Publishing, 2012. 192 s. ISBN 978-1-856-69738-5

Intresset för bilderboken och forskningen om den tycks bara växa under 2000-talet. Ämnet är tacksamt. Mycket är ännu outforskat samtidigt som bilderboksmediet hela tiden söker nya gäckande uttryck. Därför är jag nyfiken på vad nytt kunniga brittiska experterna Martin Salisbury och Morag Styles' *Children's Picturebooks* (2012) har att erbjuda. Efter ett antal genomläsningar är jag både uppiggad och lite besviken. Greppet att i boken inkludera konstnärens, konstvetarens, litteraturvetarens och pedagogens perspektiv gläder mig, men samtidigt saknar jag det nya i forskningsväg. Men är det bokens problem eller mitt, frågar jag mig. Vem är boken egentligen riktad till?

Den som forskar och/eller undervisar om bilderböcker nickar antagligen, precis som jag, instämmande genom hela boken, medan större aha-upplevelser uteblir. Däremot tänker jag mig att boken fungerar väl som introducerande ögonöppnare till bilderbokens rikedomar. Den vänder sig nämligen till läsare som inte är insatta i bilderbokens historia, teori och nuläge. Lättfattligt tecknas de stora linjerna hellre än att gå på djupet i detalj. Boken vilar visserligen på gedigen teoretisk grund men förhåller sig mer redovisande än nyskapande till teori. Detta blir tydligt redan i första kapitlet som i grova drag tecknar bilderbokshistoria "light". Beskrivningen av 1900-talet är dessutom (så skamlöst som enbart engelskspråkiga studier kan vara) helt brittiskcentrerad, medan blicken plötsligt vänds utåt mot världen i avsnittet om 2000-talets bilderbok.

Men efter en vacklande början tar nästa kapitel en spännande vändning mot att undersöka bilderboken som en unik konstform ur bilderboksmakarens perspektiv. Hur utbildas man till bilderboksskapare, och vad bör man kunna för att göra bra bilderböcker, frågar sig författarna. De för ett intressant resonemang kring hur illustratörer gör för att hitta sin egen stil och bli bättre på att se, teckna och uttrycka sig i bild. Diskussionen kulminerar i intervjuer med etablerade bilderbokskonstnärer samt illustratörsstuderande. Greppet att flika in dylika fallstudier – och särskilja dem från övriga texter i boken genom att trycka dem på grått papper – återkommer boken igenom och hör till dess största förtjänster eftersom avsnitten levandegör de kreativa processerna bakom en bilderbok. Genom att hylla bilderboksmakare som vågar gå sina egna vägar, lyckas Salisbury och Styles visa att bra bilderböcker

skapas av egensinniga och ambitiösa individer samtidigt som rättvisa görs åt de långa kreativa arbetsprocesser som ligger bakom den färdiga bilderboksprodukten.

I bokens tredje kapitel vänds blicken mot bilderboksläsaren i avsikt att slå hål på vanliga fördomar om vad barnläsare kan, respektive inte kan, förstå. Detta mot en bakgrund av risktagande bilderböcker som många vuxna anser missar sin målgrupp. Kärnan i kapitlet är godbitar ur Evelyn Arizpe och Morag Styles' empiriska läsundersökning med 100 barn i åldern 4 till 11 år vars resultat publicerats redan 2003 i boken *Children Reading Picturebooks*. Det är alltså ingen ny forskning som presenteras, även om det är viktig sådan. Jag uppskattar särskilt deras ambition att hitta alternativa empiriska metoder för att få fram barns komplexa reaktioner på bilderböcker. Barnens egna kommentarer som redovisas här är mycket belysande och visar att även unga läsare har stor kapacitet att tolka visuella berättelser.

Samspelet mellan ord och bild samt teoretiseringen av detta är kärnan i bokens fjärde kapitel. Tonen är, än en gång, redovisande och fungerar närmast som en introduktion i ämnet. Glädjande nog ryms även ordlösa bilderböcker, grafisk roman och text som bild här, även om avsnitten är väl korta. Mot kapitlets slut kommer även ett urval samtida bilderboksskapare till tals i form av fallstudier.

Kapitel fem tar sig an en evighetsfråga inom barnlitteraturforskningen: vad som anses vara lämpligt och olämpligt för barn. Författarna tar tydligt ställning mot en inskränkt och fördomsfull syn på barn och deras litteratur. De applåderar den samtida bilderbokens starka crossover-appeal och kritiserar öppet den brittiska bilderboksmarknaden för feighet – här får enbart de etablerade bilderboksskaparna ta sig an riktigt svåra ämnen, menar de. Som motvikt lyfts tabubrytande bilderböcker från andra länder fram. Exempelvis norska Gro Dahle och Svein Nyhus samt Wolf Erlbruch får statuera exempel. Jag nickar instämmande men tänker samtidigt att det skandinaviska målas upp som lite väl frigjort. Även vi kämpar ju med en kommersialisering av bilderboken som tar sig uttryck i försiktighet hos förläggare vad gäller ämnesval och experimentella tekniker.

Kapitel sex gör plötsligt en kovändning tillbaks till bilderbokens historia genom att redovisa olika trycktekniker. Detta görs på föredömligt vis rikt illustrerat med exempel. Kapitlet är intressant och väl motiverat, om än felplacerat, i denna bok som envist återkommer till bilderbokens tillblivelseprocess. Även det avslutande kapitlet haltar något. Här beskrivs förlagsvärlden, vilket är befogat

genom att boken på så sätt ringar in hela kretsloppet från illustratörsutbildning till produkt färdig för recension. Men än en gång är innehållet mer deskriptivt än analytiskt. Tonen är av typen goda råd till nya illustratörer som ska ge sig ut i förlagsdjungeln och försöka få sin bok utgiven. Att plötsligt rikta sig så tydligt till en så snäv målgrupp känns konstigt. Dessutom får den brittiska förlagsprocessen onödigt detaljerat utrymme, medan högaktuella fenomen av större allmänintresse, som bilderbokens eventuella framtid som e-bok, omnämns i förbifarten.

Children's Picturebooks gör ett klivet intryck. Boken tar in många olika perspektiv på bilderbokens tillblivelse och särart, vilket visserligen är bra, men sker på bekostnad av en klar och tydlig linje. Bristen på fördjupning kan förklaras med att boken vänder sig till en nybörjarpublik. För med rätt målgrupp i åtanke ska det medges att Salisbury och Styles gjort en urläcker formgiven och läsvänlig bok som passionerat hyllar bilderbokens unika särart som visuell litteratur.

Maria Lassén-Seger
Fil dr, Fakultetsbibliotekarie vid Åbo Akademis bibliotek
Åbo Akademi